

Krajowa Administracja
Skarbowa

**SPRAWOZDANIE ZA 2018 ROK
W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA WYKORZYSTYWANIU
DZIAŁALNOŚCI BANKÓW I SPÓŁDZIELCZYCH KAS
OSZCZĘDNOŚCIOWO-KREDYTOWYCH DO CELÓW
MAJĄCYCH ZWIĄZEK Z WYŁUDZENIAMI SKARBOWYMI**

Warszawa, czerwiec 2019 r.

PODSTAWY PRAWNE

Sprawozdanie jest realizacją obowiązku wynikającego z art. 24 ust. 1 *ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych (Dz.U. z 2017r., poz. 2491)*, zgodnie z którym Szef Krajowej Administracji Skarbowej składa Prezesowi Rady Ministrów sprawozdania za lata 2018-2020 w zakresie przeciwdziałania wykorzystywaniu działalności banków i spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych do celów mających związek z wyłudzeniami skarbowymi.

Ustawą z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych wprowadzone zostały przepisy mające na celu wyeliminowanie z obrotu gospodarczego nieuczciwych przedsiębiorców, a w wyniku tego wzmocnienie bezpieczeństwa ogółu podatników VAT w obrocie gospodarczym. Działania legislacyjne zostały ukierunkowane na uszczelnienie systemu podatkowego oraz zagwarantowanie bezpieczeństwa ekonomicznego państwa i dochodów budżetowych. Przedmiotową ustawą zostały wprowadzone zmiany w 11 aktach prawnych, z czego najistotniejsza i najobszerniejsza zmiana objęła *Ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2019 r. poz. 900)* (dalej: Ordynacja podatkowa), w której po Dziale IIIA został dodany Dział IIIB Przeciwdziałanie wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych. W 2018r. *ustawą o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw z dnia 5 lipca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r., poz. 1499)* dokonano nowelizacji ww. przepisów.

ZASOBY INFORMACYJNE SYSTEMU TELEINFORMATYCZNEGO IZBY ROZLICZENIOWEJ

Na mocy art. 119zp Ordynacji podatkowej, Szef Krajowej Administracji Skarbowej (dalej: Szef KAS) otrzymał uprawnienia do gromadzenia danych obejmujących informacje o rachunkach podmiotów kwalifikowanych, prowadzonych przez banki i spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe oraz transakcjach na tych rachunkach, w celu dokonania analizy ryzyka wystąpienia wyłudzenia skarbowego.

Zasoby informacyjne Systemu Teleinformatycznego Izby Rozliczeniowej (dalej: STIR) przetwarzane w procesach analitycznych, o których mowa w art. 119zn § 1 Ordynacji podatkowej, wg stanu na koniec 2018r.:

Liczba banków i SKOK zasilających system (szt.)	619
Liczba podmiotów kwalifikowanych zaraportowanych do STIR	3,44 mln
Liczba osób powiązanych z podmiotami kwalifikowanymi	4,61 mln
Liczba rachunków rozliczeniowych zgłoszonych do STIR	11,56 mln
Liczba transakcji zaraportowanych do systemu	8 525,07 mln
Liczba podmiotów sklasyfikowanych do grup podwyższonego ryzyka wykorzystywania sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych	29 tys.

WNIOSKI INSTYTUCJI FINANSOWYCH O PRZEDŁUŻENIE LUB OGRANICZENIE PRZEKAZYWANIA DANYCH

Zgodnie z art. 14 i 15 *ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych*, rozpoczęcie przekazywania danych odbywało się etapowo:

- w przypadku obowiązku przekazywania informacji o rachunkach podmiotów kwalifikowanych oraz informacji o rachunkach innych niż rachunki podmiotów kwalifikowanych:
 - banki, z wyjątkiem banków spółdzielczych – nie później niż 12 lutego 2018 r.,
 - banki spółdzielcze oraz SKOK-i – nie później niż 14 marca 2018 r.,
- w przypadku obowiązku przekazywania dziennych zestawień transakcji (pierwsze przekazanie zestawień transakcji):
 - banki, z wyjątkiem banków spółdzielczych – nie później niż 13 lipca 2018 r.
 - banki spółdzielcze oraz SKOK-i – nie później niż 13 września 2018 r.
- w przypadku danych, które znajdują się w formie uniemożliwiającej ich automatyczne przetwarzanie w systemach teleinformatycznych banków oraz SKOK-ów:
 - ich przekazywanie rozpoczyna się nie później niż 13 października 2018 r.

Na mocy art. 16 ww. ustawy bank lub SKOK mógł złożyć do Szefa KAS wniosek:

- o przedłużenie terminu rozpoczęcia przekazywania danej kategorii danych ze względu na techniczne nieprzygotowanie do przekazywania danych,
- o ograniczenie zakresu podlegających przekazaniu danych objętych dziennymi zestawieniami transakcji, w przypadku wystąpienia obiektywnej niemożliwości przekazania określonego zakresu danych.

Liczba wniosków o przedłużenie terminu rozpoczęcia przekazywania danych:	23
- przedłużenie terminu	18
- odmowa przedłużenia terminu	5
Liczba wniosków o ograniczenie zakresu podlegających przekazaniu danych:	2
- zgoda na ograniczenie zakresu danych	1
- brak zgody na ograniczenie zakresu danych	1

Ustawą o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz niektórych innych ustaw z dnia 5 lipca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1499) dokonano m.in. rozszerzenia zakresu raportowania o przekazywanie informacji dotyczących rachunków lokaty terminowej podmiotu kwalifikowanego oraz zestawień ww. lokat.

Zgodnie z art. 12 ww. ustawy przekazywanie informacji w zakresie dotyczących rachunków lokaty terminowej podmiotu kwalifikowanego rozpoczyna się nie później niż z dniem:

- 1 lipca 2019 r. – w przypadku banków,
- 1 stycznia 2020 r. – w przypadku banków spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

Przekazywanie zestawień dotyczących rachunków lokaty terminowej podmiotu kwalifikowanego rozpoczyna się nie później niż z dniem:

- 1 sierpnia 2019 r. – w przypadku banków,
- 1 stycznia 2020 r. – w przypadku banków spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

BLOKADY RACHUNKÓW BANKOWYCH PODMIOTÓW KWALIFIKOWANYCH I INNE DZIAŁANIA Z WYKORZYSTANIEM SYSTEMU STIR

Na mocy art. 119 z w Ordynacji podatkowej, może zablokować rachunek na okres do 72 godzin, w przypadku jeżeli posiadane informacje, w szczególności wyniki analizy ryzyka, wskazują, że podmiot kwalifikowany może wykorzystywać działalność banków lub spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych do celów mających związek z wyłudzeniami skarbowymi lub do czynności zmierzających do wyłudzenia skarbowego, a blokada rachunku podmiotu kwalifikowanego jest konieczna, aby temu przeciwdziałać.

Ponadto, w uzasadnionych przypadkach, zgodnie z art. 119 z w Ordynacji podatkowej, Szef KAS może przedłużyć termin blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego na czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż 3 miesiące.

Przepisy ustawy dotyczące blokady rachunku weszły w życie 30 kwietnia 2018 r.

Blokady środków pieniężnych w okresie od 1 maja do 31 grudnia 2018 r.	
Liczba podmiotów kwalifikowanych	23
Liczba rachunków bankowych podmiotów kwalifikowanych zablokowanych na okres do 72 godzin	41
Liczba rachunków bankowych podmiotów kwalifikowanych, w których przedłużono termin blokady na czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż 3 miesiące	41
Łączna kwota zablokowanych środków pieniężnych	ok. 10,3 mln zł

Oprócz działań związanych z blokowaniem rachunków bankowych podmiotów kwalifikowanych, w 2018 r. w oparciu o informacje STIR realizowane były następujące działania:

- 1) w zakresie udostępniania danych STIR – 3 765 udostępnień,
- 2) wykorzystywanie informacji o wskaźniku ryzyka ustalonym przez Krajową Izbę Rozliczeniową w analizie ryzyka – 3 435 082 podmioty,
- 3) liczba zidentyfikowanych – z wykorzystaniem m.in. przekazywanych Szefowi KAS w trybie dziennym informacji o wskaźniku ryzyka, rachunkach podmiotów kwalifikowanych oraz dziennych zestawień transakcji – łańcuchów podwyższonego ryzyka nadużyć w podatku od towarów i usług – 137 łańcuchów obejmujących ok. 670 podmiotów wiodących,

- 4) dystrybucja wyników wstępnej analizy ryzyka podmiotów sklasyfikowanych do grupy wysokiego ryzyka Krajowej Izby Rozliczeniowej do jednostek terenowych Krajowej Administracji Skarbowej, celem podjęcia dalszych działań monitorujących, analitycznych lub weryfikacyjnych – 5 474 podmioty.

WNIOSKI PODMIOTÓW KWALIFIKOWANYCH O WYPŁATĘ ŚRODKÓW Z ZABLOKOWANYCH RACHUNKÓW

Zgodnie art. 119zy Ordynacji podatkowej, Szef KAS, na wniosek podmiotu kwalifikowanego, może w drodze postanowienia wyrazić zgodę na wypłatę z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego środków na:

- 1) wynagrodzenie za pracę wypłacane na podstawie umowy o pracę zawartej co najmniej 3 miesiące przed dniem dokonania blokady rachunku podmiotu kwalifikowanego wraz z zaliczką na podatek dochodowy od osób fizycznych oraz składkami na ubezpieczenie społeczne należnymi od wypłacanego wynagrodzenia – po przedłożeniu odpisu listy płac oraz dokumentu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych potwierdzającego zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o pracę;
- 2) alimenty lub rentę o charakterze alimentacyjnym – po przedłożeniu tytułu stwierdzającego obowiązek podmiotu kwalifikowanego do płacenia alimentów lub renty.

Liczba wniosków o wyrażenie zgody na wypłatę z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego środków na wynagrodzenie za pracę:	2
- rozpatrzonych pozytywnie	0
- rozpatrzonych negatywnie	2

W 2018 r. nie wpłynęły do Szefa KAS wnioski o wyrażenie zgody na wypłatę z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego środków na alimenty lub rentę.

Zgodnie z art. 119zz Ordynacji podatkowej, Szef KAS może, w drodze postanowienia, wyrazić zgodę na:

- 1) zapłatę zobowiązania podatkowego lub należności celnej przed terminem płatności z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego – na wniosek podmiotu kwalifikowanego zawierający wskazanie zobowiązania podatkowego lub należności celnej, jej wysokości oraz naczelnika urzędu skarbowego właściwego do jej poboru;
- 2) zwolnienie środków z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego – na wniosek podmiotu kwalifikowanego, w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

Liczba wniosków o wyrażenie zgody na zapłatę zobowiązania podatkowego lub należności celnej:	1
- rozpatrzonych pozytywnie	0
- rozpatrzonych negatywnie	1

W 2018 r. nie wpłynęły do szefa KAS wnioski o zwolnienie środków z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego – z uwagi na szczególnie uzasadnione przypadki.

Zgodnie z art. 119 z za Ordynacji podatkowej, Szef KAS może, w drodze postanowienia, zwolnić środki z zablokowanego rachunku podmiotu kwalifikowanego na zapłatę zaległości podatkowej lub celnej oraz odsetek za zwłokę, w przypadku:

- 1) złożenia deklaracji, korekty deklaracji lub zgłoszenia celnego;
- 2) wydania ostatecznej decyzji ustalającej lub określającej wysokość zobowiązania podatkowego lub należności celnej, potwierdzającej istnienie zaległości podatkowej lub celnej;
- 3) nadania rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji ustalającej lub określającej wysokość zobowiązania podatkowego lub należności celnej, potwierdzającej istnienie zaległości podatkowej lub celnej.

W 2018r. do Szefa KAS nie wpłynęły wnioski w ww. zakresie.

WNIOSKI O PONOWNE ROZPATRZENIE SPRAWY / ZAŻALENIA NA POSTANOWIENIA SZEFA KAS

Na mocy art. 119zzb Ordynacji podatkowej podmiotowi kwalifikowanemu, na postanowienia, o których mowa w art. 119zw § 1 i 5, art. 119zy § 1, art. 119zz § 1 oraz art. 119zza § 1, przysługuje zażalenie.

W 2018 r. do Szefa KAS wpłynęły:

- 3 wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy. W każdej sprawie, Szef KAS w wyniku ponownego rozpatrzenia sprawy utrzymał w mocy pierwotne rozstrzygnięcie. Strony nie wniosły skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego na wydane postanowienia;
- 2 zażalenia na postanowienie o blokadzie na 72 godziny – z wynikiem negatywnym dla podmiotu kwalifikowanego. W obu przypadkach strony wniosły skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego. W wyniku rozpatrzenia skarg przez WSA żadne postanowienie Szefa KAS w sprawie z blokad rachunków podmiotów kwalifikowanych nie zostało uchylone;
- 4 zażalenia na postanowienia o przedłużeniu blokady na 3 miesiące – z wynikiem negatywnym dla podmiotu kwalifikowanego. W 3 przypadkach strony wniosły skargi do wojewódzkiego sądu administracyjnego. W wyniku rozpatrzenia skarg przez WSA żadne postanowienie Szefa KAS w sprawie z blokad rachunków podmiotów kwalifikowanych nie zostało uchylone.

KONTROLA WYPEŁNIANIA OBOWIĄZKÓW, O KTÓRYCH MOWA W DZIALE IIIB ORDYNACJI PODATKOWEJ

Zgodnie z art. 119zzf § 1 Ordynacji podatkowej, Szef KAS sprawuje kontrolę wypełniania przez banki, SKOK-i oraz izbę rozliczeniową obowiązków z zakresu ustawy STIR. Kontrola wypełniania tych obowiązków przez izbę rozliczeniową powinna być przeprowadzona nie rzadziej niż raz na rok.

W 2018 r. zostały wszczęte dwie kontrole w zakresie prawidłowości realizacji obowiązków STIR: w izbie rozliczeniowej w zakresie wypełniania przez izbę rozliczeniową obowiązków, o których mowa w dziale IIIB ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa oraz w banku zakresie prawidłowości i terminowości realizacji żądań Szefa

Krajowej Administracji Skarbowej, o których mowa w art. 119 zs, art. 119 zv i art. 119 zw Ordynacji podatkowej.

PODSUMOWANIE EFEKTÓW WEJŚCIA W ŻYCIE PRZEPISÓW DZIAŁU III B ORDYNACJI PODATKOWEJ

Wprowadzone rozwiązania legislacyjne dot. STIR, pozwalają wykluczać z obrotu gospodarczego podstawione firmy, oszukujące uczciwych przedsiębiorców oraz pozwalają na dokładne sprawdzenie, czy podmioty wykorzystują system bankowy do przestępczych procedurów. Dane o przepływach finansowych są porównywane z innymi danymi raportowanymi Krajowej Administracji Skarbowej. Łącznie informacje te pozwalają na przeprowadzenie bardzo rzetelnych analiz, dzięki czemu można skutecznie przeciwdziałać powstawaniu np. przestępstw karuzelowych.

Dzięki wdrożeniu ww. rozwiązań, spadła liczba prowadzonych kontroli w zakresie prawidłowości wywiązywania się z obowiązków podatkowych, przy jednoczesnym zwiększeniu skuteczności procesu typowania do kontroli oraz samego procesu kontrolnego. W kolejnych latach planowane jest jeszcze intensywniejsze wykorzystywanie STIR do walki z nieuczciwościami podatkowymi.